

Ірина Соколова,

мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

УТВЕРДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПОШИРЕННЯ НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ НА УМОВАХ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ В НОРМАТИВНО- ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ УКРАЇНИ

У праці розглянуто питання підтримки ініціативи Відкритого доступу до наукової інформації в нормативно-правових документах України. Прослідковано розвиток нормативно-правової бази, яка регламентує утворення й функціонування Національного репозитарію академічних текстів, репозитарію «Наукова періодика України», інституціональних репозитаріїв вищих навчальних закладів. Акцентовується увага на необхідності правового забезпечення утворення репозитаріїв наукових установ системи НАН України та журналів Відкритого доступу.

Ключові слова: Відкритий доступ, наукові комунікації, репозитарій, наукова бібліотека, законодавче забезпечення, нормативно-правове забезпечення.

Рух за Відкритий доступ (далі – ВД) до наукових публікацій, який виник унаслідок невинуватого підвищення цін на наукові журнали й ускладнення здійснення передплати бібліотеками на ці видання, набув поширення в багатьох країнах світу. Запровадження ВД до наукового знання неоднозначно сприймається в науковому і видавничому середовищі, отримуючи як повне розуміння й підтримку, так і супротив. Водночас розуміння значення й прогресивності запровадження ВД знаходить своє відображення в нормативно-правових документах міжнародних організацій, органів державної та місцевої влад різних країн. Це дає підстави говорити про актуальність проблеми щодо підтримки відкритості та доступності наукового знання на законодавчому рівні в Україні.

Впровадження ВД до наукової інформації на електронних носіях розпочалося на початку 1990-х років і триває вже майже три десятиріччя. Завдяки створенню електронних журналів та електронних наукових архівів, які діють на умовах ВД, користувачі набули можливість отримувати оперативний і стабільний доступ до повних текстів наукових джерел в електронному онлайн-середовищі.

Міжнародна спільнота заявляє про необхідність ВД, на міжнародному рівні приймаються документи, які визначають сутність поняття, основні положення та умови взаємодії сторін при збереженні і використанні інформації на умовах ВД. На початку 2000-х років було прийнято ряд міжнародних документів: «Будапештська ініціатива “Відкритий доступ”» (Угорщина, 2002), «Берлінська декларація про Відкритий доступ до наукових та гуманітарних знань» (Німеччина, 2003), «Бетесдська заява про Відкритий доступ до публікацій» (США, 2003) та ін. У документах зазначено про необхідність запровадження цієї ініціативи, є зобов'язання освітньо-наукових та академічних установ створювати відкриті репозитарії, а науковців, відповідно, зберігати в них надруковані матеріали й препринти, а також розміщувати публікації в електронних наукових журналах ВД. Цю ідею підтримали провідні асоціації бібліотекарів, видавців, науковців, такі як IFLA, SPARC, eIFL, CILIP та ін.

На сайті «Будапештська ініціатива “Відкритий доступ”» (BOAI) наводиться таке пояснення принципів Відкритого доступу (Open Access): «Публікації в Інтернеті відкрито для всіх безкоштовно; користувачам можуть їх читати, завантажувати, копіювати, поширювати, роздруковувати, проводити свої дослідження на їхній основі, приєднувати до повних текстів відповідних статей, використовувати для укладання покажчиків... Єдиним обмеженням на відтворення та розповсюдження публікацій і єдиною умовою копірайту тут повинно бути право автора контролювати цілісність своєї праці, а також обов'язкові посилання на його ім'я при використанні праці та її цитуванні» [24].

Зазначена ініціатива підтримується на рівні державного законодавства та відповідних рішень наукових громад у багатьох країнах. Так у 2005 р. у США було прийнято закон, згідно з яким у ВД мають виставлятися результати всіх досліджень, які фінансуються Національним інститутом здоров'я (National Institutes of Health, NIH). При цьому, якщо NIH хоча б частково оплачує публікацію статті, ці матеріали з'являються у ВД негайно, інакше відкриваються через шість місяців після появи в комерційних друкованих виданнях чи платних електронних ресурсах. Закон про публічний доступ до результатів наукових робіт (Federal Research Public Access), прийнятий у США у 2006 р., спрямовано на запровадження обов'язкового розміщення у ВД усіх наукових праць, фінансованих 11-ма найбільшими урядовими агентствами. У Великій Британії парламентський Комітет з науки й техніки у 2004 р. рекомендував усім закладам вищої освіти та установам, які фінансуються з громадських наукових фондів, організувати інституційні репозитарії ВД, а науковцям розмі-

щувати в них копії своїх вже надрукованих статей. Також комітет закликав підтримувати журнали ВД. На державному рівні увага поширенню цієї ініціативи приділяється і в інших країнах: у Німеччині, Канаді, Франції, Італії, Польщі, Австралії, Швеції, Фінляндії та ін. [1; 23].

Проблема вільного доступу до наукової інформації є однією і найбільш обговорюваних тем і знайшла відображення в публікаціях бібліотечних працівників, науковців, фахівців з інформаційних технологій. Окремі аспекти нормативно-правового забезпечення вільного доступу до наукових публікацій в Україні розглядаються в колективній монографії «Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій» [4], у працях Т. Ярошенко, О. Бруй, Л. Костенка, С. Назаровця, Т. Луцишиної, Т. Іванійчук [3] та ін. Водночас цей напрям розроблено недостатньо й потребує більш ґрунтовного комплексного дослідження.

Запропонована публікація має на меті дослідити питання підтримки відкритого доступу до наукової інформації в нормативно-правових документах України.

У запропонованій статті при використанні терміна «вільний доступ до наукової інформації» йтиметься про вільний доступ по повних текстів наукових публікацій та препринтів, а також інших наукових матеріалів, збережених в електронному вигляді.

В Україні підтримка вільного доступу визнана на рівні держави, що знайшло відображення в ряді нормативних документів. Основні напрями інформатизації країни було визначено знаковим Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 4 лютого 1998 р. Цим законом було визначено головну мету здійснення інформатизації: забезпечення громадян і суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій. У контексті розгляду питання про вільний доступ до наукової інформації зауважимо, що на той час насамперед необхідно було створити технічні умови для появи й поширення електронної інформації, а саме: забезпечити комп'ютерною технікою та надати можливість доступу до інтернет-мережі науковим, бібліотечним установам. Без відповідної технічної бази не могло йтися про поширення інформації в електронному вигляді та про забезпечення наукових комунікацій онлайн. Цим законом як першочергове завдання виголошено «створення глобальної комп'ютерної мережі освіти та науки». Зазначається, що «інформатизація наукової діяльності сприятиме підвищенню ефективності наукових досліджень, створенню потужної системи науково-технічної інформації

та її використанню на всіх етапах наукової діяльності... Повинні бути створені умови для широкої комп'ютеризації... наук, входження у світову інформаційну мережу баз даних та знань, формування в майбутньому "об'єднаного" чи "колективного" інтелекту» [16].

У цьому ж Законі вперше та найбільш загальною сказано про необхідність забезпечення вільного доступу до наукової інформації: «Найважливішою частиною НП (напрямів інформатизації. – Прим. авт.) є національна система інформаційних ресурсів – розподілений банк даних і знань з різних галузей виробництва, науки, культури, освіти, торгівлі тощо. Система функціонуватиме з урахуванням високих вимог до надійності, швидкості доступу та захисту даних. Наявність вільного доступу до інформаційних ресурсів держави з боку як вітчизняних, так і закордонних споживачів сприятиме розвитку інформаційних послуг і становленню ринкового середовища країни» [16]. Зазначимо, що в законі ще не йдеться про електронні наукові бібліотеки, репозитарії або електронні колекції наукових матеріалів. У контексті розвитку науки застосовується термін «банк даних» наукових матеріалів, але чітко задано вектор на забезпечення вільного доступу до цього ресурсу. На той час ще не було прийнято «Будапештську ініціативу відкритого доступу», яка з'явиться лише через чотири роки, ще не було закріплено термінології та не було визначено поняття «відкритий доступ» до наукових публікацій, водночас сама ідея вже активно ширилася світом.

У 2000-х роках законодавчі органи багатьох провідних у науковому відношенні країн світу прийняли нормативно-правові документи, які проголошують необхідність розміщення у відкритому доступі публікацій, виконаних за гроші платників податків. Зафіксовано це положення і у вітчизняній законодавчій базі. Зокрема, у Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 р. зазначено, що при створенні загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів необхідно забезпечити «створення необхідної технічної і технологічної інфраструктури, електронних інформаційних ресурсів в архівах, бібліотеках та музеях, науково-дослідних установах з визначенням вимоги щодо обов'язкового зберігання в єдиному електронному форматі результатів наукової діяльності та забезпечити вільний доступ до результатів наукових досліджень, створених за рахунок коштів Державного бюджету України» [18].

У постанові Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 1 грудня 2005 р. також висловлено підтримку руху за вільний доступ

до наукових публікацій. Проте в цьому нормативному документі передусім наголошується на забезпеченні вільного доступу до матеріалів освітнього характеру, зокрема йдеться про необхідність «розбудови єдиного цифрового науково-освітнього простору, централізованого доступу до світових електронних ресурсів та інтеграцію у світовий науково-освітній простір, розроблення відповідних навчальних програмних засобів та електронних науково-технічних, освітніх та навчально-методичних ресурсів, зокрема підручників, навчальних посібників, методичних розробок, та забезпечення відкритого безкоштовного інтернет-доступу до цих ресурсів, створених за рахунок коштів державного бюджету України» [19].

Підтримку української влади концепції вільного доступу було висловлено й у спільному наказі МОН України, НАН України та ВАК України за № 1329/9928 від 18 жовтня 2004 р. «Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання» [11]. На сьогодні цей документ уже можна розглядати як історичну ілюстрацію процесу розвитку й становлення українського репозитарію електронної наукової періодики, оскільки він втратив чинність. У наказі дається визначення й основні вимоги до електронного наукового фахового видання, йдеться про створення електронної колекції цього ресурсу, зберігання та умови забезпечення доступу до нього. Цим документом було значно піднято авторитетність і вагу електронної періодики, а по-суті, поставлено «знак рівності між друкованими та електронними науковими виданнями», причому Україна перша на території СНД прийняла нормативно-правовий документ подібного рівня [5].

На той час було встановлено, що як обов'язковий безоплатний примірник електронні копії фахових видань мали бути передані для зберігання одразу до трьох установ: Книжкової палати України, Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського й Національної парламентської бібліотеки України (Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого. – Прим. авт.).

Одним із положень наказу забезпечено вільний доступ до електронної наукової періодики. Завдання щодо створення електронної колекції наукових фахових видань було покладено одразу на дві бібліотеки. Згідно з наказом «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського та Національна парламентська бібліотека України створюють зведений електронний каталог статей з усіх видань, представляють його в Інтернеті на своїх веб-сайтах і забезпечують безкоштовний доступ до каталогу та повних текстів статей» [5]. Згодом цей ресурс почав формуватися на базі Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

Безпосередньо порядок передавання електронних видань наукової періодики до НБУВ було визначено наказом НАН України і ВАК України від 15 січня 2009 р. № 20/16036 «Про затвердження Порядку передавання електронних копій періодичних друкованих наукових фахових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського». Цей нормативний документ детально визначає механізм взаємодії сторін, супроводжувальні документи, характеристики й електронний формат передаваних електронних копій друкованих наукових фахових видань, при цьому підтверджується, що «Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського безоплатно розміщує електронні копії друкованих наукових фахових видань на своєму сайті та забезпечує до них безкоштовний доступ». Також у наказі є уточнення, що «у разі необхідності, умови доступу до текстів статей електронних копій видання можуть бути визначені відповідним договором між засновником видання та Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського» [13]. Таке формулювання лишає за видавцями багато можливостей для вільного трактування його положень, зокрема не визначено терміни передачі електронних копій видань, окремі видання представлено обмеженою ретроспекцією. Українські видавці використовують поширену у світі політику ембарго, згідно з якою повні тексти статей видань з'являються у вільному доступі з певною затримкою. При цьому головна бібліотека країни не володіє достатніми механізмами впливу на редакції видань для зміни ситуації на краще [8].

Вищезгадані документи зробили можливим формування репозитарію «Наукова періодика України», який є одним з найбільших у світі репозитаріїв наукових видань кириличного друку, що діють на умовах вільного доступу. Станом на листопад 2019 р. цей ресурс налічує 2 тис. 726 журналів, 1044,6 тис. повних текстів публікацій [9].

Розміщення матеріалів в українських репозитаріях на умовах вільного доступу закріплюється й наказом МОН України про «Порядок формування Переліку наукових фахових видань України» за № 148/31600 від 6 лютого 2018 р. Згідно з цим нормативним документом однією з вимог, яким має відповідати видання для включення його до Переліку наукових фахових видань України, є розміщення його «на платформі “Наукова періодика України” в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського НАН України та в Національному репозитарії академічних текстів у разі відкритого доступу електронних копій видання, а за умови розповсюдження за передплатою – повного бібліографічного опису та анотації до статей, які розміщуються у відповідних номерах видань, для формування реєстру академічних текстів» [14]. Хочеться висловити

сподівання, що таке нечітке формулювання та приписка про надання лише бібліографічного опису й анотації без повного тексту наукових публікацій (що рівнозначно відсутності вільного доступу до матеріалів) буде правильно трактовано видавцями та стосуватиметься випусків наукових періодичних видань лише під час періоду ембарго й отримання видавцями прибутку від реалізації своєї продукції, а після закінчення цього періоду будуть-таки виставлені в репозитарії НБУВ у повнотекстовому вигляді. Адже на сьогодні лишається діючим вищезгаданий наказ НАНУ і ВАК України від 2008 р., згідно з яким на зберігання до НБУВ мають передаватися електронні копії всіх періодичних друкованих наукових фахових видань держави [13].

У подальшому підтримку ініціативи вільного доступу до наукової інформації знаходимо в Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року (далі – Стратегія), яку було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. Вона визначає пріоритетні напрями, завдання та основні дії для досягнення якісних змін у бібліотечній справі країни. У цьому нормативному документі було поставлено завдання щодо створення наукових репозитаріїв вищих навчальних закладів. У розділі, який присвячено розвитку та актуалізації документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних й електронних носіях, зазначається, що необхідно «сприяти створенню відкритого доступу до наукової інформації через розвиток відкритих електронних архівів (університетських інституційних депозитаріїв)». Серед очікуваних результатів втілення цих ініціатив зазначається зростання ролі «бібліотек вищих навчальних закладів у поширенні наукової інформації у світовому науковому освітньому просторі, підвищенні рейтингу українських університетів», забезпечення універсального й зручного доступу до всіх типів інформаційних ресурсів бібліотек через єдиний зручний інтерфейс [22].

У Стратегії зазначається, що реалізація проголошених напрямів має відбуватися за підтримки органів державної влади та місцевого самоврядування, установ освіти, науки, культури.

Відмітимо активне створення університетських репозитаріїв в Україні. Сукупність українських університетських репозитаріїв, зареєстрованих у міжнародному реєстрі електронних архівів ВД OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories) на кінець 2018 р., становила близько 80 [25].

Як одну з форм долучення до наукової інформації на умовах вільного доступу можна розглядати й нещодавно введений механізм оприлюднення дисертацій і відгуків офіційних опонентів, який було затверджено наказом МОН України від 22 липня 2015 р. за № 885/27330 «Про

оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів». У наказі визначається, що доступ до цих наукових матеріалів відкривається на обмежений період часу. Згідно з цим нормативним документом у режимі читання на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу або наукової установи, спеціалізована вчена рада яких прийняла дисертацію чи опубліковану монографію до захисту, мають бути розміщені дисертація та автореферат дисертації в електронному вигляді. Ззначається, що автореферат має бути оприлюднений не пізніше, ніж за 30, а дисертація – за 10 днів до захисту, зберігаються вони у вільному доступі протягом трьох місяців з дати видання диплома доктора філософії або доктора наук [17].

Стратегічно важливе рішення про створення Національного репозитарію академічних текстів (далі – НРАТ) було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 504-р від 22 липня 2016 р. [20]. Безумовно, ідея створення такого ресурсу в Україні носить прогресивний характер, адже це шлях до створення єдиного структурованого науково-освітнього простору держави через збирання, збереження й структурування доробку українських науковців, освітян та студентства, забезпечення максимальної доступності наукової інформації, що сприятиме розвитку освітньої, наукової, науково-технічної й інноваційної діяльності. Доступ до матеріалів цього ресурсу відкриватиметься користувачам через офіційний веб-портал Національного репозитарію.

Постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 541 «Положення про Національний репозитарій академічних текстів» визначає мету, структуру та засади функціонування цього ресурсу, процедуру наповнення академічними текстами, порядок зберігання, систематизації, оброблення матеріалів, надання інформації, взаємодії з інституціональними учасниками та іншими користувачами тощо [12]. Основна мета формування цього ресурсу – «сприяння розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності». Створення необхідної бази даних для автоматизації процесу виявлення академічного плагіату та забезпечення наукових й освітніх закладів технічними можливостями для підтримання академічної доброчесності є одним із пріоритетних завдань формування Національного репозитарію академічних текстів. За свідченням першого заступника міністра освіти й науки І. Совсун, у суспільстві неодноразово звучали нарікання на відсутність єдиної бази текстів, що дало б можливість їх порівнювати між собою, «наразі в новоствореному репозитарії буде надбудовано

антиплагіатне програмне забезпечення, щоб користувачі могли порівнювати тексти на плагіат» [2].

Більш повне уявлення про умови роботи цього ресурсу можна скласти, ознайомившись з Наказом МОН України від 4 липня 2018 р. № 707 «Про затвердження Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів» (далі – Регламент роботи НРАТ) [15]. До структури Національного репозитарію академічних текстів входять центральний репозитарій і локальні репозитарії, що підтримуються інституціональними учасниками.

У репозитарії в електронній формі мають зберігатися такі види академічних текстів, як наукові видання, статті з наукових видань, звіти у сфері наукової та науково-технічної діяльності, підручники, навчальні посібники й інші науково- та навчально-методичні праці, дисертації на здобуття наукових ступенів й автореферати дисертацій, кваліфікаційні випускні праці здобувачів вищої освіти, публікації, розміщені авторами на інтернет-платформах для обміну науковими публікаціями, тощо.

Хронологічні обмеження для академічних текстів не встановлюються, передбачено збереження наукових матеріалів незалежно від дати їх створення й оприлюднення. Розміщення академічних текстів у Національному репозитарії є безоплатним. При передаванні текстів до репозитарію фіксується дата їх внесення та відомості про джерело інформації. Зауважимо, що збереження наукових матеріалів у репозитаріях вільного доступу, згідно зі світовою практикою, прирівнюється до наукової публікації. При цьому неостанню роль відіграє дата збереження, що інколи дає змогу присудити авторство наукового відкриття тій особі, яка першою встигла офіційно надрукувати й оприлюднити матеріали, а також з'ясувати спірні питання при підозрі на плагіат. У Регламенті зазначається, що академічні тексти можуть бути відкликані з НРАТ.

У нормативно-правових документах, які регламентують створення репозитарію, неодноразово наголошується на вільному доступі до матеріалів, які мають бути включені до цього ресурсу, проте детальне ознайомлення з Регламентом роботи НРАТ свідчить про те, що принципи вільного доступу застосовуватимуться не до всього масиву збережених документів.

У документі неодноразово заявлено про вільний доступ до бібліографічної інформації, анотацій або частини документів, але таке трактування суперечить усталеному поняттю вільного доступу до наукових матеріалів, затверженому на міжнародному рівні «Будапештською ініціативою відкритого доступу», що передбачає доступ до повних текстів документів.

Аналіз Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів свідчить, що цей репозитарій не можна без застережень назвати

репозитарієм вільного доступу, оскільки не всі матеріали відкриватимуться користувачеві в повнотекстовому вигляді. У НРАТ передбачено кілька режимів доступу до документів: відкритий та обмежений. Поряд з матеріалами у вільному доступі тут зберігатимуться наукові праці для службового користування, з грифом «таємно», обмежені авторськими правами тощо. У Регламенті роботи НРАТ чітко визначено умови обмеження доступу до наукових матеріалів: насамперед видавці та правласники «мають право тимчасово або на постійній основі обмежити доступ до електронної версії академічних текстів або їх частини відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав. У такому випадку електронні версії академічних текстів, розміщені у центральному репозитарії, стають недоступними для ознайомлення користувачами... й у подальшому (до зняття обмежень) використовуються виключно розпорядником в аналітичних цілях». Також зазначається, що за погодженням з видавцями або авторами по відношенню до публікацій з обмеженим доступом застосовуватиметься правило, згідно з яким користувачі зможуть через сайт ознайомитися із частиною документа. Окремим рядком у документі прописано, що обмежений доступ до електронних версій наукових текстів встановлюється «на термін, який не може перевищувати терміну дії авторських прав» [15].

В Україні, як і в багатьох країнах ЄС, авторське право діє протягом усього життя автора та 70-ти років після його смерті. Отже, після закінчення цього терміну наукові матеріали можуть бути виставлені у вільний доступ.

Законодавчими документами передбачено процедуру розміщення в НРАТ авторами своїх праць через самоархівування. Зазначається, що «фізичні особи, які є авторами академічних текстів, отримують доступ до Національного репозитарію в режимі розміщення академічних текстів після проходження відповідної авторизації» [12].

У Регламенті роботи НРАТ міститься пояснення, що для авторів передбачено можливість розміщення власних публікацій на інтернет-платформах, які мають у наявності сукупність інструментів і засобів, «реалізованих у мережі Інтернет у формі соціальної мережі, призначеної для неформального обміну результатами наукової діяльності, зокрема для їх розміщення, обговорення, рецензування, оприлюднення, архівування, збереження, надання у відкритий доступ та розповсюдження» [15].

Цей момент є надзвичайно важливим і є одним із способів поширення наукової інформації з використанням моделі «зеленого шляху», згідно з якою в репозитарії автори власноруч можуть розміщувати як уже надруковані та відрецензовані публікації, так і препринти.

Ідею вільного доступу неодноразово було підтримано й у спільних заявах і рішеннях фахових конференцій та форумів представників бібліотечно-інформаційної сфери, представників університетів. Так українські представники бібліотек виступили на підтримку ініціативи вільного доступу в заяві Міжнародної науково-практичної конференції «Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти» (м. Севастополь, Україна, 21 травня 2009 р.), підписаній представниками 150 університетських бібліотек України [7].

Конференція університетських бібліотек України для підтримки нової академічної комунікації звернулася до зацікавлених осіб в усіх галузях: до уряду, науковців, університетів, видавництва академічних журналів і бібліотек із закликом підтримати ініціативу забезпечення вільного доступу до наукової інформації. У заяві наголошувалося на необхідності обов'язкового безперешкодного та безкоштовного доступу до результатів досліджень, створених за рахунок коштів державного бюджету України; популяризації бібліотеками вільного доступу до інформації; розвитку стратегій університетів і дослідних установ щодо вільного доступу до повних текстів відрецenzованих наукових публікацій; створення інституціональних репозитаріїв та журналів вільного доступу [7].

У червні 2009 р. під час проведення Міжнародної науково-практичної конференції «Ольвійський форум-2009: стратегії України в геополітичному просторі» представники 26 українських і закордонних університетів підписали Ольвійську декларацію університетів, одним з положень якої висловлена підтримка руху за вільний доступ, зокрема, через створення університетських репозитаріїв, університетських електронних журналів вільного доступу, та «можливість вільно підтримувати стосунки зі своїми колегами в будь-якій частині світу». Наголошується, що вільний доступ «до наукової інформації є важливою складовою наукових досліджень у сучасному глобальному світі, запорука для подальшого розвитку науки, освіти та суспільства, інтеграції України до світової академічної спільноти» [10].

У червні 2012 р. учасниками Міжнародної конференції «Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти і бізнесу – “Крим-2012”» було проголошено Кримську декларацію Відкритого доступу. Вона закликає бібліотеки до популяризації цього руху серед користувачів, ініціює створення й розвиток інституціональних і тематичних репозитаріїв [6].

Отже, у законодавчому полі України є ряд документів, у яких прописано підтримку ініціативи вільного доступу до наукової інформації.

Надзвичайно важливим є те, що Україна законодавчо підтримала забезпечення вільного доступу до результатів наукових досліджень, створених за рахунок коштів державного бюджету. Недвозначна позиція щодо підтримки цього руху, важливого для подальшого розвитку наукової комунікації, висловлена не тільки декларативно, а й у вигляді нормативно-правових документів розпорядчого характеру. На сьогодні підготовлено ряд нормативних документів виконавчих органів влади, зокрема Кабінету Міністрів України й МОН України, а також наказів НАН України і Вищої атестаційної комісії, у яких визначено механізми збирання, зберігання й забезпечення вільного доступу до наукових публікацій. Переважна більшість з них стосується циркулювання наукової інформації через наукові репозитарії. У нормативно-правових документах прописано механізми створення та функціонування Національного репозитарію академічних текстів, репозитарію «Наукова періодика України», заявлено про важливість налагодження ефективних наукових комунікацій завдяки роботі інституціональних репозитаріїв ВНЗ. Водночас у науковому просторі держави майже не представлено репозитаріїв наукових установ НАН України. Цей факт опосередковано підтверджується й аналізом сукупності українських репозитаріїв, зареєстрованих у міжнародних реєстрах наукових репозитаріїв Відкритого доступу OpenDOAR і ROAR, згідно з яким частка зареєстрованих репозитаріїв наукових установ НАН України становить 4 % [21]. Очевидно, що виправити ситуацію могло б визначення чіткої позиції держави з цього питання й підготовка нормативно-правових документів при відповідному фінансовому забезпеченні. В українському законодавстві потребує розроблення й проблематика розвитку наукових комунікацій через представлення наукових матеріалів у журналах вільного доступу.

Список використаних джерел

1. Бруй О. Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності: презентація [Електронний ресурс] / О. Бруй // Електрон. архів наук. та освіт. матеріалів КПІ ім. І. Сікорського. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/24281>. – (Дата звернення: 5.12.2018). – Назва з екрана.
2. В Україні вперше буде створено Національний репозитарій академічних текстів [Електронний ресурс] // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249208222>. – (Дата звернення: 15.11.2018). – Назва з екрана.

3. *Іванійчук Т. Ю.* Правове регулювання відкритого доступу до наукової інформації (презентація) [Електронний ресурс] / Т. Ю. Іванійчук. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8833/Ivaniichuk%20Metod%20seminar.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. – (Дата звернення: 17.10.2018). – Назва з екрана.

4. Інтеграція України у світове співтовариство в контексті розвитку бібліотечних інформаційних технологій [Електронний ресурс] / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – 232 с. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/nauk-mon/intergracia-ukrain.pdf>. – Назва з екрана.

5. *Костенко Л. Й.* Електронні наукові фахові видання в системі наукових комунікацій України [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/0504_kos.doc. – (Дата звернення: 1.11.2018). – Назва з екрана.

6. Кримська декларація Відкритого доступу [Електронний ресурс] // Наук. б-ка Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія» : веб-сайт. – Режим доступу: http://library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=255. – (Дата звернення: 5.12.2018). – Назва з екрана.

7. Міжнародна науково-практична конференція «Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти» (19–21 травня 2009 р.) [Електронний ресурс] // Наук. б-ка ім. М. Максимовича Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка : веб-сайт. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/konf-2009.php3. – (Дата звернення: 6.11.2018). – Назва з екрана.

8. *Назаровец С. А.* Поддержка открытого доступа к библиотечно-ведческим интернет-ресурсам в Украине: декларации и реальность / С. А. Назаровец [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.rclis.org/20139/1/nazarovets_ntb.pdf. – (Дата звернення: 5.12.2018). – Загл. с екрана.

9. Наукова періодика України [Електронний ресурс] // Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського : веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>. – (Дата звернення: 1.12.2018). – Назва з екрана.

10. Ольвійська декларація університетів: Академічні свободи, університетська автономія, освіта і наука для сталого людського розвитку [Електронний ресурс] // Всеукр. громад. організація «Асоціація університетів України»: веб-сайт. – Режим доступу: <http://gbu.chdu.edu.ua/index.php?opti>

on=com_content&view=article&id=183&Itemid=84&lang=uk. – (Дата звернення: 20.11.2018). – Назва з екрана.

11. Положення про електронні наукові фахові видання : наказ Міністерства освіти і науки України, НАН України, Вищої атестаційної комісії України від 18.10.2004 р. № 1329/9928 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1329-04>. – (Дата звернення: 2.12.2018). – Назва з екрана.

12. Положення про Національний репозитарій академічних текстів : постанова Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 р. № 541 [Електронний ресурс] // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/pras/250156682>. – (Дата звернення: 8.11.2018). – Назва з екрана.

13. Про затвердження Порядку передавання електронних копій періодичних друкованих наукових фахових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : наказ НАН України, Вищої атестаційної комісії України від 15.01.2009 р. № 20/16036 [Електронний ресурс] // Ліга. Закон : інформ. агентство. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE16036.html. – (Дата звернення: 7.12.2018). – Назва з екрана.

14. Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України : наказ Міністерства освіти і науки України від 6.02.2018 р. № 148/31600 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18>. – (Дата звернення: 22.10.2018). – Назва з екрана.

15. Про затвердження Регламенту роботи Національного репозитарію академічних текстів : наказ Міністерства освіти і науки України від 23.07.2018 р. № 858/32310 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0858-18>. – (Дата звернення 5.12.2018). – Назва з екрана.

16. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4.02.1998 р. № 75/98-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>. – (Дата звернення: 1.10.2018). – Назва з екрана.

17. Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів : Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.07.2015 р. № 885/27330 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15>. – (Дата звернення: 1.10.2018). – Назва з екрана.

18. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9.01.2007 р. № 537–V [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> (дата звернення 1.06.2018).

19. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні : постанова Верховної Ради України від 1.12.2005 р. № 3175–IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3175-15>. – (Дата звернення: 5.12.2018). – назва з екрана.

20. Про створення Національного репозитарію академічних текстів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. № 504-р [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2016-p>. – (Дата звернення: 3.12.2018). – Назва з екрана.

21. *Соколова І.* Розвиток системи інформаційних комунікацій через представлення українських репозитаріїв у міжнародних реєстрах [Електронний ресурс] / І. Соколова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 161–174. – Режим доступу: http://nbuvip.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3446:rozvitok-sistemi-informatsijnikh-komunikatsij-cherez-predstavlennya-ukrajinskikh-depozitarijiv-u-mizhnarodnikh-reestrakh&catid=81&Itemid=415. – Назва з екрана.

22. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 219-р [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. – (Дата звернення: 21.11.2018). – Назва з екрана.

23. *Ярошенко Т.* Вільний доступ до інформації: нова модель наукової комунікації в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] // Електрон. архів Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія». – Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/106>. – (Дата звернення: 5.12.2018). – Назва з екрана.

24. Budapest Open Access Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/boaifaq.htm#self-archiving>. – Title from the screen.

25. Directory of Open Access Repositories (DOAR) [Electronic resource]. – Mode of access: http://v2.sherpa.ac.uk/view/repository_by_country/ua.html. – Title from the screen.

References

1. Brui, O. Vidkrytyi dostup yak zasib spryiannia akademichnii dobrochesnosti: prezentatsiia [Open Access as a means for promoting academic integrity]. *Elektronnyi arkhiv naukovykh ta osvitynykh materialiv KPI im. I. Sikorskoho – Electronic archive of scientific and educational materials of I. Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute*. Retrieved from <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/24281> [in Ukrainian].
2. V Ukraini vpershe bude stvoreno Natsionalnyi repozytarii akademiichnykh tekstiv [The National Repository of Academic Texts will be created for the first time in Ukraine]. *Uriadovyi portal: yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy – Government portal: the only web portal of Ukrainian executive authorities*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249208222> [in Ukrainian].
3. Ivaniichuk, T. Yu. Pravove rehuliuвання vidkrytoho dostupu do naukovi informatsii (prezentatsiia) [Legal regulation of Open Access to scientific information (presentation)]. Retrieved from <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8833/IvaniichukMetodsemynar.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].
4. Onyshchenko, O. S., Dubrovina, L. A., Horovyi, V. M. et al. (2011). Intehratsiia Ukrainy u svitove spivtovarystvo v konteksti rozvytku bibliotechnykh informatsiinykh tekhnolohii [Integration of Ukraine into the world community in the context of the development of library information technologies]. Retrieved from <http://nbuviap.gov.ua/images/nauk-mon/intergratcia-ukrain.pdf>. Kyiv [in Ukrainian].
5. Kostenko, L. Y. Elektronni naukovi fakhovi vydannia v systemi naukovykh komunikatsii Ukrainy [Electronic scientific professional editions in the system of scientific communications of Ukraine]. Retrieved from www.nbu.gov.ua/sites/default/files/msd/0504_kos.doc [in Ukrainian].
6. Krymska deklaratsiia Vidkrytoho dostupu [Crimean Open Access Declaration]. *Naukova biblioteka Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademiia»: veb-sait – Scientific Library of the National University «Kyiv-Mohyla Academy»: Website*. Retrieved from http://library.ukma.edu.ua/index.php?id=single&no_cache=1&tx_tnews%5Btt_news%5D=255 [in Ukrainian].
7. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Diyalnist bibliotek vyshchykh navchalnykh zakladiv u svitli modernizatsii vyshchoi osvity» (19–21 travnia 2009 roku) [International scientific-practical conference «Activities of libraries of higher educational institutions in the light of modern-

ization of higher education» (May 19–21, 2009)]. *Naukova biblioteka im. M. Maksymovycha Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka: veb-sait – Maximovich Scientific Library of T. Shevchenko Kiev National University: Website*. Retrieved from http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/konf-2009.php3 [in Ukrainian].

8. Nazarovets, S. A. (2014). Podderzhka otkrytogo dostupa k bibliotekovedcheskim internet-resursam v Ukraine: deklaracii i realnost [Support for open access to library Internet resources in Ukraine: declarations and reality]. *eprints.rclis.org*. Retrieved from http://eprints.rclis.org/20139/1/nazarovets_ntb.pdf [in Russian].

9. Naukova periodyka Ukrainy [Scientific periodicals of Ukraine]. *Natsionalna biblioteka Ukrainy im. V.I. Vernadskoho: veb-sait – V.I. Vernadsky National Library of Ukraine: Website*. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/portal> [in Ukrainian].

10. Olviiska deklaratsiia universytetiv: Akademichni svobody, universytetska avtonomiia, osvita i nauka dlia staloho liudskoho rozvytku [University of Olvia Declaration: Academic Freedoms, University Autonomy, Education and Science for Sustainable Human Development]. *Vseukrainska hromadska orhanizatsiia «Asotsiatsiia universytetiv Ukrainy»: veb-sait – All-Ukrainian NGO «Association of Universities of Ukraine»: Website*. Retrieved from http://gbu.chdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=183&Itemid=84&lang=uk [in Ukrainian].

11. Polozhennia pro elektronni naukovi fakhovi vydannia: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, NAN Ukrainy, Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy vid 18.10.2004 r. no. 1329/9928 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, NAS of Ukraine, the Higher Attestation Commission of Ukraine of October 18, 2004 no. 1329/9928 «Regulations on Electronic Scientific Professional Editions»]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. The legislation of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1329-04> [in Ukrainian].

12. Polozhennia pro Natsionalnyi repozytarii akademichnykh tekstiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.07.2017 r. no. 541 [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 19.07.2017 no. 541 «On the Regulation on the National Repository of Academic Texts»]. *Uriadovyi portal: yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy – Government portal: the only web portal of the executive authorities of Ukraine*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250156682> [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Poriadku peredavannia elektronnykh kopii periodychnykh drukovanykh naukovykh fakhovykh vydan na zberihannia

do Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: Nakaz NAN Ukrainy, Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy vid 15.01.2009 r. no. 20/16036 [On Approval of the Procedure for Transmission of Electronic Copies of Periodical Printed Scientific Professional Editions for Storage at the VI Vernadsky National Library of Ukraine: Order of NAS of Ukraine, Higher Attestation Commission of Ukraine no. 15/16036 of 15.01.2009]. *Liha. Zakon: iynformatcyionnoe agentstvo – League. Law: news agency*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE16036.html [in Ukrainian].

14. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia Pereliku naukovykh fakhovykh vydan Ukrainy: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 6.02.2018 r. no. 148/31600 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 6.02.2018 No. 148/31600 «On Approval of the Procedure for Forming the List of Scientific Professional Editions of Ukraine»]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. The legislation of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18> [in Ukrainian].

15. Pro zatverdzhennia Rehlamentu roboty Natsionalnoho repozytariiu akademichnykh tekstiv: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 23.07.2018 r. no. 858/32310 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 23.07.2018 No. 858/32310 «On approval of the Rules of Procedure of the National Repository of Academic Texts»]. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy – Verkhovna Rada of Ukraine. The legislation of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0858-18> [in Ukrainian].

16. Verkhovna Rada Ukrainy (1998) *Pro Kontseptsiiu Natsionalnoi prohramy informatyzatsii* [the Law of Ukraine]. [On the Concept of the National Program of Informatization]. Database «Zakonodavstvo Ukrainy». Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-vr> [in Ukrainian].

17. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (2015) *Pro opryliudnennia dysertatsii ta vidhukiv ofitsiinykh oponentiv* [order]. [On the publication of dissertations and reviews of official opponents]. Database «Zakonodavstvo Ukrainy». Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15> [in Ukrainian].

18. Verkhovna Rada Ukrainy (2007) *Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007–2015 roky* [the Law of Ukraine]. [On the Basic Principles of the Information Society Development in Ukraine for 2007–2015]. Database «Zakonodavstvo Ukrainy». Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16> [in Ukrainian].

19. Verkhovna Rada Ukrainy (2005) *Pro Rekomendatsii parlamentskykh slukhan z pytan rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini* [decree]. [On the

Recommendations of the Parliamentary Hearings on the Information Society Development in Ukraine]. Database «Zakonodavstvo Ukrainy». Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3175-15> [in Ukrainian].

20. Kabinet Ministriv Ukrainy (2016) *Pro stvorennia Natsionalnoho repozytariiu akademichnykh tekstiv* [order]. [On creation of the National repository of academic texts]. Database «Zakonodavstvo Ukrainy». Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2016-r> [in Ukrainian].

21. Sokolova I. (2017) Rozvitok sistemi informacijnih komunikacij cherez predstavlenya ukrajinskih repozitoriyiv u mizhnarodnih reyestrah [Development of information communications systems through presentation of Ukrainian repositories in international registries]. *Nauk. pr. Nats. bibl. Ukr. im. V. I. Vernadskoho*, 48, 161–174. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3446:rozvitok-sistemi-informatsijnikh-komunikatsij-cherez-predstavlenya-ukrajinskikh-depozitarijiv-u-mizhnarodnikh-reestrakh&catid=81&Itemid=415 [in Ukrainian].

22. Kabinet Ministriv Ukrainy (2016) *Stratehiia rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku «Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy* [order]. [Strategy of development of library business for the period up to 2025 «Qualitative changes of libraries for sustainable development of Ukraine»]. Database «Zakonodavstvo Ukrainy». Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> [in Ukrainian].

23. Yaroshenko, T. Vilnyi dostup do informatsii: nova model naukovoї komunikatsii v informatsiinomu suspilstvi [Free access to information: a new model of scientific communication in the information society]. *Elektronnyi arkhiv Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademiia» – Electronic archive of the National University «Kyiv-Mohyla Academy»*. Retrieved from <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/handle/123456789/106> [in Ukrainian].

24. Budapest Open Access Initiative. Retrieved from <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/boaifaq.htm#self-archiving> [in English].

25. Directory of Open Access Repositories (DOAR). Retrieved from http://v2.sherpa.ac.uk/view/repository_by_country/ua.html [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.10.2019.

Iryna Sokolova,

Junior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4409-5630>

Support of the Open Access to Scientific Publications in Legislative Acts of Ukraine

The article deals with the coverage of support for the initiative of open access to scientific information how it is reflected in the normative documents of Ukraine. The fact that Ukraine has legally supported the provision of open access to the results of scientific research created at the expense of the state budget, which is reflected in the Law of Ukraine «On the Fundamental Principles of Information Society Development in Ukraine for 2007–2015» of January 9, 2007, is considered as very important one. To date, a number of regulatory documents have been prepared, both by the legislature and the executive authorities, which determine mechanisms for collecting, storing and ensuring open access to scientific publications. The vast majority of them are devoted to the work of scientific repositories. Legal documents outline the mechanisms of creation and functioning of the National Repository of Academic Texts, repositories of scientific journals of Ukraine, and state the importance of creating a university repositories. These normative documents made it possible to form the repository «Scientific Periodicals of Ukraine», which is one of the largest repositories of scientific publications in Cyrillic in the world, operating under open access conditions. In November 2019, this resource has 2726 magazines, 1044.6 thousand full texts of publications. The active creation of university repositories in Ukraine should be noted. But the repositories of scientific institutions of the NAS of Ukraine are represented very little. Obviously, regulatory documents should be prepared with appropriate financial support. Ukrainian legislation requires the development and maintenance of open access journals. It is very positive that the Ukrainian authorities understand that it is necessary to ensure the reliable storage of arrays of scientific publications in an unstable digital environment.

Keywords: Open Access, scientific communications, repository, scientific library, legislation, regulatory legislation.